

Geografia i medi natural

Municipi integrat per diferents entitats històriques, que formaven part del gran domini dels vescomtes de Cardona. El centre administratiu és prop del santuari de Santa Maria de Pinós, al cim de la serra de Pinós (931 m). El terme del castell de Pinós i el de Vallmanya van formar part de la baronia de Pinós, del comtat de Berga. Són altres centres importants històricament: Ardèvol, Sant Just d'Ardèvol, Matamargó i Malagarriga.

La serra de Pinós, igual que la propera serra de Castelltallat, situada més al sud, té una alineació SO-NE formant part del conjunt de serres interiors de la Depressió Central catalana. L'edificació de la torre d'Ardèvol durant el segle X és motivada per la necessitat d'assegurar la frontera comtal vers la plana lleidatana dominada pels musulmans.

La història

L'any 975 apareix esmentada la serra d'Ardèvol, que devia ser l'extrem sud del comtat d'Urgell, zona límit amb l'anomenada marca de Berga. El 986, un document situa el castell de Figuerola dins el terme d'Ardèvol, el qual gairebé segur que ja devia tenir fortalesa.

Tanmateix, fins l'any 1027 no tenim notícies de l'església de Sant Just, situada dins el terme del castell d'Ardèvol, i el primer document que cita un senyor del lloc, Guerau d'Ardèvol, és del 1222. Almenys des del 1314 pertanyia al vescomtat de Cardona, i des del 1375, al comtat cardoní.

L'edifici

La construcció que veiem avui és una torre rectangular que es devia construir vers el s. X,

quan l'organització de la frontera dels comtats cristians va arribar a aquesta contrada. Cap al s. XI o ja dins el XII, quan s'estava preparant la conquesta de les terres que quedaven sota la influència de Lleida, encara dominada pels musulmans, es va aprofitar com a esquelet la torre inicial per a bastir una torre circular, la qual es va ensorrar vers l'any 1932.

El 1970 es van fer obres de consolidació del que restava. La torre rectangular, d'uns 8 m x 4,7 m, i uns 15 m d'alçada, té un gruix de parets d'uns 150 cm. La porta s'obre a la façana nord-oest, a uns 6 m de la base, i és d'arc de mig punt fet amb lloses. A la façana sud-oest, a un nivell més alt hi ha una finestra semblant a la que trobem també al costat

nord-est. El parament de la construcció és de carreus sense treballar, en algun cas col·locats verticals i una mica inclinats, semblant a un *opus spicatum*; els carreus cantoners són força més grossos i ben treballats. La torre de planta circular sembla que era més alta que l'edifici ja descrit, i d'uns 11 m de diàmetre. N'han quedat algunes filades inferiors, fetes amb carreus més aviat grossos.

Nota: extret del volum *Solsonès de la Catalunya Romànica* d'Editorial Pòrtic, octubre de 2001

Jordi Gironès Vilardebò
octubre de 2008